

СУЧАСНИЙ СОРТИМЕНТ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ *HOSTA* TRATT. ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

I. В. Бойко

Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України
E-mail: irinaivankovska@mail.ru

Hosta Tratt. – ендемічний рід Східно-Азійської області Голарктичного царства. Початок її масової інтродукції пов'язують з іменем німецького дослідника Філіпа Франц фон Зібольда, який у 1829р. отримав виняткове право зібрати та вивезти за межі Японії 14 зразків, які передав до колекції Лейденського ботанічного саду. Відтоді минуло не так багато часу, і вже на сьогоднішній день представники роду *Hosta* культивуються практично по усьому світу, за винятком тропіків та регіонів з вкрай низькими температурами. Міжнародний реєстр, який вже нараховує тисячі культиварів [2], щороку поповнюється сотнями нових. У багатьох країнах створені різноманітні спілки та товариства, найбільш відомим та авторитетним з яких, є створене у 1968 році Американське товариство шанувальників гост (AHS).

В Україні донедавна гості вважались малопоширеними та недостатньо вивченими рослинами. У колекціях ботанічних садів вони були представлені кількома найбільш розповсюдженими видами та сортами, такими як: *H. ventricosa* Stearn., *H. sieboldiana* Engl., *H. plantaginea* (Lam.) Ascherson, *H. "Undulata"*. Ситуація змінилась за останні два десятиліття, хоча масового впровадження в озеленення гості поки що не набули, що пов'язано з порівняно високою вартістю садивного матеріалу, особливо новітніх сортів. Але, незважаючи на стрімко зростаючу популярність рослин у колі професійних садівників, аматорів та науковців, можна стверджувати, що сорти представників роду *Hosta* впевнено займають положення провідної культури у групах декоративнолистяних та тіневитривалих рослин.

Сучасні сорти вражають своїм розмаїттям. Вони різняться

за кольором та формою квіток, їх розмірами, строками цвітіння, але в першу чергу, звичайно, за розмірами самих рослин, їх листків, текстурою, кольором, формою і т. д.

На основі цих ознак сорти роду *Hosta* упорядковано у відповідні групи. Критерії належності до відповідних груп можуть дещо відрізнятись у різних авторів. Відомі дослідники цього роду, автори багатьох сортів Поль Аден та Діана Гренфелл виділяють групи рослин за такими ознаками, як: розмір куща, форма, колір, величина, текстура листків, форма квіток та ін [1,3,4].

За розмірами виділяють шість груп: карликові (до 10см); мініатюрні (10-25см); маленькі (25 - 40см); середні (40 – 60см); великі (60 - 90см); гігантські (90 см та більше).

За кольором листових пластинок виділяють вісім груп: 1) зеленolistі (*H. 'Joseph'*, *H. 'Sum and Substance'*, *H. 'Green Acres'*); 2) блакитнолисті (*H. 'Blue Angel'*, *H. 'Blue Wedgwood'*, *H. 'Blue Umbrellas'*, *H. 'Blue Diamond'*, *H. 'Blue Cadet'*, *H. 'Blue Moon'*, *H. 'Millenium'*); 3) жовтолисті (*H. 'August Moon'*, *H. 'Piedmont Gold'*, *H. 'September Sun'*, *H. 'Sun Power'*); 4) смугасті та плямисті (*H. 'Spilt Milk'*); 5) з білою облямівкою: жовта або кремова середина (*H. 'American Dream'*, *H. 'Moonlight'*); зелена або блакитна середина (*H. 'Patriot'*, *H. 'Zager's White Edge'*); 6) з жовтою облямівкою: біла або кремова середина (*H. 'Fragrant Bouquet'*); зелена або блакитна середина (*H. 'Frances Williams'*); 7) з блакитною та зеленою облямівкою: жовта або кремова середина (*H. 'June'*, *H. Katherine Lewis*); зелена або блакитна середина (*H. 'Super Nova'*); 8) інші (*H. 'One Man's Treasure'*).

Колір листових пластинок у гост ознака досить варіабельна, на неї мають вплив пора року, вік рослин, рівень освітленості і т.п. У багатьох сортів листові пластинки на початку вегетації зеленого кольору. Характерного забарвлення вони набувають поступово. Більшою мірою це стосується рослин із групи блакитнолистя, зокрема: *H. Blue Angel*, *H. Blue cadet*, *H. Blue Diamond*, *H. Blue Moon*, *H. Blue Umbrellas*, *H. Blue Vision*, *H. Blue Wedgwood*, *H. Fragrant Blue*, *H. Pacific Blue Edger*, *H. Sieboldiana* та ін. Кілька тижнів потрібно для того, щоб під впливом сонячних променів, завдяки пігментам та восковому

нальоту, листки набули характерного відтінку – від ніжно-блакитного до майже синього чи сірого. Ще більше часу, аж до початку літа, необхідно деяким сортам із групи жовтолистих та пістрявих, зокрема: *H. August Moon*, *H. King Tut*, *H. Sun Power*, *H. Katherine Lewi* та *H. Inniswood*.

Сорти роду *Hosta*, будучи представниками групи декоративно-листяних рослин, не мають чітко вираженого піку декоративності, як у рослин гарноквітучих, але період максимальної привабливості для переважної більшості видів та сортів припадає на травень - червень.

Існують рекомендації щодо видалення квітконосів задля збереження форми куща та зосередження уваги на красі листків. На нашу думку, багато сортів з легкістю можна зарахувати і до групи гарноквітучих. Квіти *H. plantaginea* та *H. 'Invincible'* досягають 12-13 см. У окремих сортів (*H. plantaginea*, *H. 'Invincible'*, *H. 'Fragrant Bouquet'*, *H. So Sweet'*) вони не лише красиві, а ще й мають приємний і досить сильний аромат. Гарний вигляд мають квітучі *H. 'Blue Cadet'*, *H. 'Pacific Blue Edger'*, *H. Sieboldiana*. Ми вважаємо, що у одноколірних гост (зелено-, жовто- та блакитнолистных), особливо з групи мініатюрних, маленьких та середніх, квітконосні пагони варто залишати аж до завершення періоду цвітіння. У пістрявих, особливо сортів з широкою облямівкою та з групи великих та гігантських, квітконоси доцільно видаляти до початку цвітіння.

Окрім загального визнання у декоративному садівництві, гости набувають популярності і серед флористів. Листки гост у зрізі не втрачають свіжості не менше 10-15 діб, а у окремих сортів (*H. 'Millenium'*, *H. 'One Man's Treasure'*) – 30-35 діб, а листові пластинки мають найрізноманітнішу форму. Вони бувають широкоовальними (*H. 'Dream Weaver'*, *H. 'Blue Umbrellas'*), серцеподібними (*H. 'Invincible'*, *H. 'Blue Moon'*), овальними (*H. 'Sugar and Cream'*, *H. 'HoneyBells'*), ланцетними (*H. 'Ginko Craig'*, *H. 'Lancifolia'*), в бічній проекції – хвилястими (*H. 'Stiletto'*, *H. 'American Dream'*), перекрученими (*H. 'Undulata'*, *H. 'Undulata Univitata'*) та ін.

Завдяки своєрідній зовнішності, тривалій декоративності у поєднанні з широкою екологічною пластичністю, сорти роду

Hosta знайдуть своє місце практично у будь-яких, як штучно створених, так і побудованих на основі природних насаджень садово-паркових композиціях різного рівня складності.

Література

1. *Aden P.* The Hosta book / [by Paul Aden et al.]. — Portland Or.: Timber Press, 1990. — 133 pp.
2. AHS Comprehensive Hosta Show Classification List [електронний ресурс] - режим доступу <http://www.americanhostasociety.org>
3. *Grenfell D.* The Color Encyclopedia of Hostas / Grenfell D., Shadrak M. — Portland, Cambridge: Timber Press, 2004. — 407 p.

УДК 582.689:581.9(477.51)(045)

**ОСОБЛИВОСТІ ЗРОСТАННЯ *PRIMULA VERIS* L.
У СНОВСЬКО-СЕМЕНІВСЬКОМУ ГЕОБОТАНІЧНОМУ
РАЙОНІ IN SITU ТА EX SITU**

П. А. Бузунко

Чернігівський національний педагогічний університет
імені Тараса Шевченка

E-mail: petr.buzunko@mail.ru

Питання поширення *P. veris* у Східному Поліссі і зокрема у Чернігівському й Новгород-Сіверському Поліссі вивчене недостатньо. Згідно з опрацьованими матеріалами [1, 2, 4] досліджені популяції розташовані на межі ареалу виду. Таке географічне розташування супроводжується заміною ґрунтового покриву на бідніші дерново-підзолисті ґрунти і широколистяних лісів на мішані й хвойні, що приводить до зменшення частки виду в екосистемах району досліджень. Іншим фактором, який значно впливає на чисельність виду є антропогенна зміненість ландшафтів [3, 4].

При проведенні пошукових досліджень використовували маршрутні й напівстаціонарні методи. Геоботанічні описи